

MEDICINSKA FAKULTETEN
Lunds universitet

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

Rullstolsburna unga vuxnas upplevelser av vardagsaktiviteter.

Författare: Malin Tengvall
Sanna Jönsson Lindstedt

Handledare: Arne Johannisson

Maj 2008

Kandidatuppsats

Adress: Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

MEDICINSKA FAKULTETEN
Lunds universitet

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

080509

Rullstolsburna unga vuxnas upplevelser av vardagsaktiviteter.

Malin Tengvall
Sanna Jönsson Lindstedt

Abstrakt

Aktivitetsbalans är ett dynamiskt fenomen som påverkas av förändringar i den fysiska miljön samt i vilket stadium i livet individer befinner sig i. Aktivitetsbalans beskrivs även som ett generellt begrepp som bidrar till hälsa och välbefinnande. Tidigare forskning visar att vuxna med ett fysiskt funktionshinder har en mindre social umgängeskrets än vuxna utan fysiskt funktionshinder. Forskning visar också att vuxna med ett fysiskt funktionshinder är mindre nöjda med sitt arbete, sin ekonomiska situation, sina relationer samt livet i helhet. Tidigare studier visar också på att vuxna med ett fysiskt funktionshinder har ett svagt socialt nätverk, svårigheter att delta i fritidsaktiviteter, svårigheter att få ett heltidsarbete. Syftet med studien var att kartlägga vardagsaktiviteter hos rullstolsburna unga vuxna samt att undersöka vilka aktiviteter som de önskade skulle finnas i deras vardag. Författarna använde sig av en egenkonstruerad semistrukturerad intervjuguide utifrån begrepp i den generella praxismodellen Canadian Model of Occupational Performance (CMOP). Resultatet visade att de unga vuxna rullstolsburna i studien var nöjda med sin vardag, sitt arbete/skola och fritid i dess helhet. Dock fanns det specifika aktiviteter som individerna önskade skulle ha funnits i deras vardag.

Nyckelord: aktivitetsbalans, vuxenhabilitering, vardagsaktiviteter, rullstolsburna unga vuxna,

Kandidatuppsats
Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

Förord

Vi vill skänka ett stort tack till de individer som deltog i studien och därmed gjorde den möjlig att genomföra. Tack för givande och trevliga intervjuer.

Vi vill även tacka vår mellanhand för hennes engagemang och all hjälp som gjort studien möjlig att genomföra.

Vi vill också tacka vår handledare Arne Johannisson för hans stöd och tålamod.

Malin & Sanna

Innehållsförteckning

1.Introduktion.....	1
1.1 Aktivitetsbalans.....	1
1.2 Unga vuxna med funktionshinder.....	2
1.3 Vuxenhabilitering.....	5
1.4 Rullstol.....	6
2.Syfte.....	7
3.Metod.....	7
3.1 Urvalsförfarande.....	8
3.1.1 Beskrivning av undersökningsgruppen.....	8
3.2 Metod/instrument för insamling av information.....	8
3.3 Procedur.....	9
3.4 Bearbetning av den insamlade informationen.....	10
3.5 Etiskt godkännande.....	11
4.Resultat.....	11
4.1 Beskrivning av vardagen	11
4.1.1 Individ A.....	11
4.1.2 Individ B.....	12
4.1.3 Individ C.....	13
4.1.4 Individ D.....	14
4.2 Framtid.....	15
4.2.1 Individ A.....	15
4.2.2 Individ B.....	15
4.2.3 Individ C.....	15
4.2.4 Individ D.....	15
4.3 Önskemål.....	16
4.3.1 Individ A.....	16

4.3.2 Individ B.....	16
4.3.3 Individ C.....	16
4.3.4 Individ D.....	16
4.4 Aktivitetsbalans.....	17
4.4.1 Individ A.....	17
4.4.2 Individ B.....	17
4.4.3 Individ C.....	17
4.4.4 Individ D.....	17
5.Diskussion.....	17
5.1 Metoddiskussion.....	17
5.2 Resultatdiskussion.....	20
Referenslista.....	24

Bilagor

Brev till verksamhetschef (bilaga 1)

Brev till mellanhand/deltagare (bilaga 2)

Intervjuguide (bilaga 3)

1. Introduktion

1.1 Aktivitetsbalans

Redan 1922 identifierade neuropsykiatrikern Adolf Meyer fyra olika aktivitetskategorier vila, sömn, arbete och lek. Meyer menade att dessa fyra aktivitetsområden var viktiga för varje individ att ha i sin vardag för att kunna uppnå psykiskt och fysiskt välbefinnande. En förutsättning för att uppnå välbefinnande enligt Meyer var att individen hade möjlighet att engagera sig inom alla fyra aktivitetsområden samt att individen skulle kunna uppfylla personliga intressen (Christiansen, 1996).

Mary Reilly utvecklade senare på 60-talet Meyers tankar om aktivitetsmönster, hon introducerade begreppen rekreation och fritid som en viktig del av individens vardag. Enligt Reilly måste det finnas en balans i vardagen mellan arbete och lek för att kunna uppleva en positiv mental hälsa (Christiansen, 1996). Det var Mary Reilly som introducerade aktivitetsbalans som ett viktigt begrepp inom arbetsterapi (Reed, 2005).

Enligt Reed (2005) är aktivitetsbalans ett dynamiskt fenomen som påverkas av förändringar i den fysiska miljön samt i vilket stadium i livet individer befinner sig i. Christensen och Baum (2005) definierar inte aktivitetsbalans som ett fast fenomen utan mer som ett generellt begrepp som bidrar till hälsa och välbefinnande (Reed, 2005). Det finns ett flertal av olika definitioner på aktivitetsbalans. En definition av aktivitetsbalans är mellan aktivitetsområdena personlig vård, arbete och fritid (Sandqvist & Eklund, 2007).

Law, Polatajko, Baptiste och Townsend (2002) menar att aktivitetsbalans är en subjektiv upplevelse av hur tiden disponeras mellan olika aktiviteter samt vilka aktiviteter individen utför, vilket bidrar till välbefinnande. Law et al. (2002) menar att aktivitetsbalans inte är ett jämnt delbart matematiskt fenomen, vilket innebär att dygnets alla timmar inte behöver vara jämnt fördelat mellan de olika aktivitetsområdena. Vilket betyder att det är individen själv som bestämmer hur länge och hur mycket tid varje

aktivitet inom de olika aktivitetsområdena får ta och därigenom upplevs det subjektiva välbefinnandet. Det är således en välavvägd delaktighet inom de olika aktivitetsområdena arbete, personlig vård och fritid som medför att den subjektiva aktivitetsbalansen uppnås (Backman, 2004). Enligt Law et al. (2002) beror den personliga upplevelsen av aktivitetsbalans både på kulturella faktorer och av den fysiska miljöns förutsättningar.

Enligt Christiansen (1996) kan de aktiviteter som en vuxen individ utför under ett dygn ses ur ett generellt genomsnittligt perspektiv. Under ett vanligt dygn ägnar vuxna följande tid till dygnets olika aktiviteter. De sover 30 % av dygnets alla timmar, 10 % av tiden ägnas åt personlig vård (inklusive att äta), ytterligare 5 % ägnas åt hushållssysslor såsom att städa, handla, tvätta och att laga mat. Vuxna spenderar 25 % av tiden på arbete och de resterande 30 % timmarna av dygnet ägnas åt rekreation samt fritidsaktiviteter. Trots detta ägnar arbetande vuxna 60 % av det vakna dygnet åt obligatoriska aktiviteter (exempelvis hushållsaktiviteter), inklusive arbete. Enligt Jacobs (1995) är arbete den största aktivitetskategorin i unga vuxnas liv, vilket medför att fritidsaktiviteter inte får lika mycket utrymme. Alla individer i samhället har inte samma möjlighet att arbeta. Fritidsaktiviteter kan istället för arbete ge individen en möjlighet till att uttrycka sig själv, och ge en djupare mening i individens vardag.

1.2 Unga vuxna med funktionshinder

King (1996) beskriver att unga vuxna i Kanada med ett fysiskt funktionshinder är en grupp i samhället som det har bedrivits lite forskning på. De få tidigare undersökningar som är gjorda med dessa kan ge en bild av vad som väntar dem när de kliver in i vuxenvärlden. Forskning visar att individer med ett fysiskt funktionshinder har en mindre social umgängeskrets än vuxna utan fysiskt funktionshinder. King (1996) menar också att vuxna med ett fysiskt funktionshinder är mindre nöjda med sitt arbete, sin ekonomiska situation, sina relationer samt livet i helhet. Enligt King (1996) har vuxna med ett fysiskt funktionshinder ett svagt socialt nätverk, svårigheter att delta i fritidsaktiviteter samt svårigheter att få ett heltidsarbete. King (1996) beskriver även att dessa individer kan

sakna de förutsättningar för att kunna studera vidare på universitet, bo självständigt samt ha möjlighet till giftermål.

Enligt King (1996) visar tidigare forskning på att unga vuxna med ett fysiskt handikapp löper en stor risk att bli socialt isolerade, vilket kan bero på ett smalt utbud av fritidsaktiviteter. Jongbloed och Ernest-Conibear (1995) beskriver att det finns många olika hinder för vuxna med ett fysiskt funktionshinder vid deltagandet av olika fritidsaktiviteter. De hinder som beskrivs kan vara kommunikationssvårigheter vilka hämmar social interaktion. Dessa bromsar individen att upptäcka nya sociala arenor. En annan faktor kan vara att individen saknar motivation och initiativförmåga samt att fritidsaktiviteten eventuellt kräver att en annan individ måste ställa upp för att aktiviteten ska kunna utföras. Tiden är också ett stort hinder för den funktionshindrade, vilket innebär att det inte finns utrymme för fritidsaktiviteter på grund av att övriga aktiviteter tar mycket tid. Ett annat hinder som beskrivs är av ekonomisk karaktär, vilket innebär att de med funktionshinder kanske inte har råd att delta i de fritidsaktiviteter som de önskar. Enligt Brusén och Hydén (2000) har individer med ett funktionshinder sämre levnadsvillkor, vilket uttrycks genom lägre sparande och att kunna klara den så kallade kontantmarginalen, det vill säga att man kan tillgå 13 000 kr under en veckas tid. Jongbloed och Ernest-Conibear (1995) menar att den fysiska miljön är ett hinder som påverkar ett aktivt deltagande i olika fritidsaktiviteter. Genom att inte aktivt delta och välja vilka fritidsaktiviteter man vill utföra påverkar hälsan negativt samt leder till ett missnöje i vardagen.

Enligt Stevens, Steele, Jutai, Kalinins, Bortolussi och Biggar (1996) är föräldrar till ungdomar med ett fysiskt funktionshinder mer överbeskyddande än andra ungdomars föräldrar. Vilket medför att ungdomar med ett fysiskt funktionshinder, hindras av deras föräldrars oro att göra det de vill. Ungdomar menar enligt Healy och Rigby (1999) att föräldrar hindrar dem att skaffa sig erfarenhet genom att delta i olika aktiviteter i olika sammanhang. Effekten av detta blir att ungdomarna hämmas i sin utveckling och får mindre chans att skaffa sig erfarenhet inom områdena personlig vård (hygien och påklädning), sociala sammanhang, att bli självständig i samhället (orientera sig, handla mat, åka kommunalt) och lära sig ta ansvar för sina egna handlingar.

Letts, Rigby och Stewart (2003) beskriver att hinder i den fysiska miljön är det största hindret för individer med fysiska funktionshinder att kunna utveckla och forma livserfarenheter. Otillgänglighet inom den fysiska miljön, inom såväl den sociala sfären och inom allmänna kommunikationsmedel medför att individer med fysiskt funktionshinder inte har samma tillgång till utbildning, anställning och transportmöjligheter som övriga i samhället, vilket i sin tur kan leda till isolering (Letts, Rigby & Stewart, 2003).

Sociala relationer och kontakter är mycket viktiga och väsentliga för alla individer på grund av att de ger individen trygghet, gemenskap och en meningsfullhet i livet (Tideman, 1996). Tidigare forskning visar att individer med ett funktionshinder inte deltar lika ofta i sociala sammanhang och i sociala aktiviteter som icke funktionshindrade, utan engagerar sig mer i lugna och enskilda aktiviteter (Van Narden Braun, Yeargin- Allsopp & Lollar, 2005; Healy & Rigby, 1999). Dessa enskilda aktiviteter kan vara att titta på TV, ”promenera” samt att lyssna på musik (Tideman, 1996). Healy och Rigby (1999) menar att även dessa ungdomar ägnar mindre tid åt aktiviteter som träning, umgås med andra på sin fritid (Healy & Rigby, 1999). Enligt Stevens et. al (1996) kan otillgängligheten till allmänna kommunikationsmedel vara en anledning till att ungdomar med ett fysiskt funktionshinder inte har samma möjlighet att utveckla nära relationer till vänner.

Healy och Rigby (1999) menar att unga vuxna med fysiska funktionshinder oroar sig mycket för hur deras framtid ska bli angående utbildning och yrke. Enligt Hallum (1995) väntas dessa unga få en framtid med ett samhälligt beroende i försörjningssyfte. Tideman (1996), Brusén och Hydén (2000) beskrivet att arbete viktigt för alla individers livskvalitet och delaktighet i samhället. Arbete är inte bara en försörjningskälla utan ger också möjlighet till sociala relationer och möjlighet till utveckling av individen. Genom att ha ett arbete ges individen en möjlighet att uppleva tillfredsställelse, egenvärde och att känna sig behövd (Jacobs, 1995). På en hård konkurrensutsatt arbetsmarknad får inte individer med funktionshinder samma möjligheter till ett lönearbete (Tideman, 1996).

Denna hårda konkurrens leder till att många individer med ett funktionshinder istället är sysselsatta med någon form av dagligverksamhet. Trots detta arbetar en del av de funktionshindrade ute på den öppna arbetsmarknaden (Brusén & Hydén, 2000).

1.3 Vuxenhabilitering

Vuxenhabiliteringen vänder sig till dem som har fyllt 20 år och som har ett medfött funktionshinder, till exempel en begränsad förmåga att kunna se, höra, röra sig, förstå och uppfatta omvärlden samt en begränsning att kunna relatera till andra människor.

Vuxenhabiliteringen riktar sig även till individer med en förvärvad hjärnskada som inträffade innan 17 års ålder, vilket i sin tur leder till ett bestående funktionshinder.

Vuxenhabiliteringen är även till för dem som har rätt till insatser enligt lagen om stöd och service (SFS 1993; 387 LSS), vilket gäller för vissa funktionshindrade (Region Skåne, 2007). En av LSS målsättningar är att förbättra möjligheten för individen med ett funktionshinder att påverka sin egen livssituation. Lagen beskriver att individen ska ha medbestämmande i sina planerade insatser (Tideman, 1996). Ett funktionshinder kan vara mer eller mindre handikappande beroende på i vilken fysisk miljö individen befinner sig i (Klasén McGrath, 2007). Vuxenhabiliteringen har olika geografiska upptagningsområden, men individen har rätt att välja själv vilken vuxenhabilitering de vill vända sig till (Region Skåne, 2007).

Vuxenhabiliteringen syftar till att främja utveckling av individens funktionsförmåga och aktivitetsförmåga samt bibehålla de funktioner och färdigheter individen redan har.

Vuxenhabiliteringen strävar efter att ge stöd och insatser så att individen blir så självständig som möjligt i vardagen (Klasén McGrath, 2007). Vuxenhabiliteringen anpassar stödet till individens behov med hjälp av medicinsk, psykologisk, social och pedagogisk yrkeskompetens. På vuxenhabiliteringen arbetar följande yrkeskategorier arbetsterapeut, logoped, sjukgymnast, psykolog och specialpedagog, samtliga har särskilda kunskaper om funktionsnedsättningar (Klasén McGrath, 2007). De olika yrkeskategorierna samtalar tillsammans med individen om dess livssituation samt om möjligheter och svårigheter i det dagliga livet. Utifrån dessa samtal och observationer

görs en plan med de insatser som individen är i behov av, vilket sker i samråd med individens närstående. Kontakt med vuxenhabiliteringen sker under olika långa tidsperioder beroende på det varierande behovet av stöd och insatser (Region Skåne, 2007).

Vuxenhabiliteringens olika yrkesgrupper gör olika kartläggningar av individens förmåga att genomföra olika dagliga aktiviteter och hinder i vardagsmiljön. Vuxenhabiliteringen erbjuder individen information om dess funktionshinder och dess konsekvenser och inverkan i vardagen. Behandling samt träning kan ske enskilt eller i grupp på vuxenhabiliteringen beroende på önskemål samt problemets karaktär. Kontakt med vuxenhabiliteringen sker under olika långa tidsperioder beroende på det varierande behovet av stöd och insatser. Vuxenhabiliteringens insatser kan bestå av träning, stödsamtal, föräldrautbildning, behandling och förskrivning av hjälpmedel. (Region Skåne, 2007).

1.4 Rullstol

Rullstolen är ett tekniskt och ortopediskt hjälpmedel med syftet att kompensera nedsatt eller obefintlig gångfunktion. Hjälpmedlet ska underlätta till ett positivt och aktivt liv som stimulerar individen fysiskt, mentalt och socialt (Engström, 2002). Det finns både manuella och eldrivna modeller. (Nationalencyklopedin, 1995). Hjälpmedlets syfte är att främja ett så självständigt och aktivt liv som möjligt. En förutsättning för att kunna leva ett aktivt liv med ett hjälpmedel är att den fysiska miljön är tillgänglig. Tillgänglighet förklaras genom förhållandet mellan en persons fysiska funktionalitet gentemot den fysiska miljöns krav och design (Iwarsson & Ståhl, 2003). Tillgänglighet betraktas ur ett objektiva perspektiv, vilket innebär att den enskilda människans fysiska kapacitet och funktioner vägs mot den fysiska miljöns normer och standard (Fänge & Iwarsson, 2003). Ett välfungerande hjälpmedel kan även innebära en ökad livskvalitet (Blomquist & Hammarskiöld, 2005). Enligt Townsend och Brintell (2002) definieras livskvalitet genom individens kapacitet till egenkontroll och valmöjligheter i sitt liv samt möjligheten och förmågan att påverka sin livssituation på ett personligt – och samhälligt plan.

Författarna valde att skriva sin kandidatuppsats om rullstolsburna unga vuxnas vardagsaktiviteter. Författarna upptäckte att rullstolsburna unga vuxna är en grupp individer i vårt samhälle som det har forskats lite på och författarna ville fördjupa sina kunskaper. Under arbetsterapeutsutbildningens gång har författarna genom färdighetsträningar samt praktikperioder förvärvat kunskaper om hjälpmedlet rullstol men inte haft möjlighet till att skapat sig en djupare förståelse hur det är att leva och vara beroende av en rullstol. Därför ville författarna som blivande arbetsterapeuter lyfta denna grupp samt skapa sig en tydligare bild av hur det är att leva och utföra sina vardagsaktiviteter med en rullstol.

2.Syfte

Syftet med studien var att beskriva och kartlägga vardagsaktiviteter hos rullstolsburna unga vuxna samt att undersöka vilka aktiviteter som de önskade skulle finnas i deras vardag.

Frågeställningar:

- Upplevde individerna i studien aktivitetsbalans i sin vardag?
- Hur resonerade individerna i studien kring sin framtid?

3.Metod

Författarna valde att använda begreppet ”unga vuxna” i studien på grund av att ”vuxna” är ett brett begrepp och har väldigt stort åldersspann. Författarna ville fokusera på det tidiga stadiet i vuxenlivet och därav användes begreppet ”unga vuxna” i studien.

3.1 Urvalsförfarande

Författarna använde målinriktad sampling, vilket är en undergrupp av icke slumpmässiga urvalsmetoder. Målinriktad sampling innebar att författarnas kriterier samt syfte i studien i förväg begränsade undersökningsgruppen (DePoy & Gitlin, 1999).

Undersökningsspersonerna kom från en vuxenhabilitering i södra Sverige.

Inklusionskriterierna var att den unge vuxne var rullstolsburen, mellan 20- 30 år samt att den kunde kommunicera på svenska. Alla förflyttningar skedde med rullstolen. Rullstolen kunde antingen vara manuell eller elektrisk. En förutsättning var att de förflyttade sig självständigt med hjälpmedlet.

3.1.1 Beskrivning av undersökningsgruppen

I studien intervjuades fyra individer, en kvinna och tre män. Samtliga deltagare var mellan 20- 28 år. Samtliga var bosatta i södra Sverige. Alla individer var rullstolsburna varav tre med manuell rullstol och en med elrullstol. I resultatet kommer dessa individer benämnas som A, B, C och D.

3.2 Metod/instrument för insamling av information

Insamling av information skedde genom en kvalitativ semistrukturerad intervju (se bilaga 3). Intervjun syftade till att fånga individualiteten hos den enskilda individen och dennes speciella livssituation. Den gav möjlighet till riklig information om få individer samt var djupgående. Metoden medgav att man kan intressera sig för det unika och kännetecknas av närhet till forskningsobjektet (Mage-Holme & Krohn- Solvang, 1991). Intervjun gav möjlighet till att förstå och klarlägga individens egen upplevelse samt tolka världen som den uppfattas av honom/henne själv (DePoy & Gitlin, 1999). Metoden innebar att författarna försökte sätta sig in i den undersöktes situation och se världen utifrån

hans/hennes perspektiv. Det gäller för forskaren att se de fenomen som studeras inifrån. Med denna utgångspunkt skapar författaren en djupare och mer fullständig uppfattning av det som studeras (Mage-Holme & Krohn- Solvang, 1991).

Syftet med intervjun var att författarna genom analys av det insamlade materialet skulle skapa en så tillförlitlig återberättelse som möjligt av individens strukturer i vardagen, handlingsmönster och av den sociala ordningen som författarna funnit hos deltagarna i undersökningen (Mage-Holme & Krohn- Solvang, 1991).

En semistrukturerad intervju innebar att författarna hade förberett frågor sedan tidigare men under intervjutillfället ställdes följdfrågor vartefter intervjun fortskred. Det innebar att den semistrukturerade intervjun var en djupintervju, vilket överensstämde med studiens syfte (Eliasson, 2006).

Författarna hade valt att konstruera frågorna till den semistrukturerade intervjun utifrån begreppen i den generella praxismodellen Canadian Model of Occupational Performance (CMOP), som tagits fram av Canadian Association of Occupational Therapists (Towsend, 2002). CMOP är indelad i tre huvudkategorier, person, aktivitet och miljö och dessutom ”spirituality”, det vill säga drivkraften, som betonar det unika hos individen. CMOP beskriver aktivitetsutförande och den upplevda tillfredställelsen med aktivitetsutförandet, vilket är beroende av den dynamiska relationen mellan person, aktivitet och miljö. Intervjufrågorna var konstruerade så att de skulle besvara författarnas syfte, vilket innebar att frågorna var riktade mot aktiviteter och upplevelser i vardagen. Frågorna baserades på de tre huvudgrupperna i CMOP.

3.3 Procedur

Författarna utförde två testintervjuer, efter första testintervjun upptäckte författarna att de inte fick tillräckligt djupa svar och tillräcklig information. Intervjun omstrukturerades och vid nästa intervjutillfälle ansåg författarna sig vara nöjda med intervjufrågorna.

Författarna kontaktade enhetschefen på en vuxenhabilitering i södra Sverige. Där erhöles ett telefonnummer av enhetschefen till en arbetsterapeut som sedan kontaktades. En diskussion fördes angående intresse samt om möjlighet fanns att genomföra studien i deras verksamhet. Efter en kort presentation av den tilltänkta studien, skickades information samt urvalskriterier via mejl till arbetsterapeuten som agerade mellanhand vid vuxenhabiliteringen (se bilaga 2).

Författarna kontaktade mellanhanden via telefon följande dag, denne hade utifrån uppsatta urvalskriterier funnit fyra individer. Mellanhanden skulle senare under dagen kontakta de fyra individerna för förfrågan om deltagande i studien. Mellanhanden ringde författarna senare på eftermiddagen och meddelade att två individer ville delta och att intervjutillfällena redan bokats in. Mellanhanden informerade att den tredje ville att författarna själva skulle ringa för tidsbokning. Den fjärde individen ville fundera lite angående deltagande i studien och lämnade aldrig något besked till mellanhanden. Mellanhanden fick då konsultera en arbetsterapeutkollega som utifrån författarnas urvalskriterier fann en individ som ville delta i studien. Författarna fick ett telefonnummer av denna arbetsterapeut och författarna kontaktade individen och bokade in ytterligare en intervju. Datainsamlingen skedde på en vuxenhabilitering, ett bibliotek samt vid ett hembesök. Författarna skickade ut en blankett till verksamhetschefen på vuxenhabiliteringen för godkännande för genomförande av studien (se bilaga 1).

Båda författarna förde anteckningar under intervjuens gång och direkt efter avslutad intervju sammanställdes svaren och författarna diskuterade så inga missuppfattningar skett.

3.4 Bearbetning av den insamlade informationen

Författarna valde att använda sig av metoden innehållsanalys för analys av insamlad data. En innehållsanalys innebär att författaren på ett systematiskt sätt kan beskriva innehållet i det kommunikativa budskapet från intervjuerna. Innehållsanalysen innebär vidare att författaren söker efter kunskaper och insikter i insamlad data för att kunna beskriva

situationer, miljöer, upplevelser, innebörder samt olika nyanser. Processen innefattar både en tolkning av data samt en konstruktion av kategorier som fångar upp det relevanta egenskaperna i den insamlade informationen (Merriam, 1994).

3.5 Etiskt godkännande

De tillfrågade intervjupersonerna fick information angående studien och dess syfte via brev. Brevet beskrev även att deltagandet i studien var helt frivilligt och kunde avbrytas när som helst under studiens gång. Intervjupersonerna informerades även om att det var frivilligt att besvara intervjufrågorna. Konfidentialitet garanterades vilket innebar att intervjupersonerna inte kunde identifieras i studien. Studien har skickats för Etisk prövning till Vårdvetenskapliga Etiknämnden (VEN) för etiskt godkännande.

4.Resultat

4.1 Beskrivning av vardagen

4.1.1 Individ A

På en vanlig arbetsdag gick individ A upp halv nio, en taxi kom halv tio och körde A till arbetet. A arbetade två dagar i veckan på ett företag, hade administrativa arbetsuppgifter och i arbetsuppgifterna ingick även att vara "IT- hjälpare". A trivdes bra på sitt arbete men arbetsuppgifterna upplevdes för varierande. Dock berättade A att det kommer ske en förändring inom kort. A ska vara med i ett projekt på sitt arbete angående tillgänglighet i olika städer, vilket A såg mycket fram emot. Individ A upplevde att arbetet var väldigt nyttigt och A beskrev att de arbetsuppgifter som utfördes kändes viktiga. Efter arbetet brukade A spendera tid vid datorn i hemmet.

En dag i veckan var individ A på vuxenhabiliteringen. En annan dag i veckan brukade A bada på badhus men på grund av yttre faktorer var det inte möjligt just nu. Resterande

dagar i veckan hade A inte några fasta aktiviteter utan brukade då bland annat sova länge, titta på TV och spendera mycket tid vid den egna datorn. A berättade att assistenterna städade, tvättade samt lagade mat men A bestämde vad som skulle tillagas. På helgen, om assistenten som arbetade hade bil, ville A gärna åka till IKEA eller Center Syd. Ibland åkte de tillsammans hem till assistenten och hälsade på. Ett stort intresse som A hade var att titta på fotboll och hockey, både i verkligheten samt på TV. Ibland på helgen åkte A på kalas. A hade även ett säsongsbetonat intresse, vilket var skidåkning, i en så kallad skicart, vilket A beskrev som väldigt roligt.

A upplevde att sitta i rullstol innebar svårigheter att ta sig till och från olika platser och upplevde att det fanns mycket trappor som hindrade framkomligheten i samhället. A bodde och studerade tidigare på en annan ort. Där trivdes A mycket bra på grund av att det var gångavstånd till allt och A beskrev att allt upplevdes mer tillgängligt. A berättade att det var lätt där att komma ut och in i affärerna men idag måste A åka bil eller taxi för att ta sig runt. A gick och la sig mellan klockan ett och fem på natten men vid arbete mellan klockan ett och tre.

4.1.2 Individ B

Individ B steg upp på vardagarna halv sex och tog bussen till arbetet, B beskrev att det gick bra. B arbetade med administrativa arbetsuppgifter, renskrev bland annat mötesprotokoll, sorterade viktiga dokument samt skötte andra åtagande. B berättade att arbetet var viktigt på grund av den sociala gemenskapen samt att ha något viktigt att göra i vardagen, B berättade att man vill inte bara sitta hemma hela dagarna. B trivdes mycket bra på sitt arbete och med sina arbetsuppgifter. Varje dag åt B lunch hemma hos sina föräldrar.

Individ B var intresserad av broderi och det var en fritidsaktivitet som utfördes bland annat i syfte för att slappna av efter arbetet. B beskrev att tiden bara försvann när B broderade sina tavlor. B läste gärna en tidning efter arbetet också i syfte för avslappning. B gick ibland på dans tillsammans med sin sambo när det anordnades i närheten. B

tillbringade mycket tid i sin vardag tillsammans med sin sambo. Om det var fint väder gick de gärna ut på långa promenader. Ibland träffade de kompisar och då umgicks de och bara pratade med varandra. På helgen brukade B och sambon städa för att det finns tid till det då. Ibland på helgen åt de middag tillsammans med B:s föräldrar men B poängterade att vi har vårt liv och mina har föräldrar sitt. B upplevde inga problem eller hinder i vardagen. B beskrev att det fanns utrymme för spontana aktiviteter i vardagen på grund av att B inte arbetade heltid. B gick och la sig mellan klockan åtta och tio på kvällen.

4.1.3 Individ C

Individ C steg upp på vardagarna mellan klockan sex och sju och körde sedan med sin egen bil till arbetet. C arbetade heltid med datorer, med inriktning på service och teknik. C trivdes bra med sina arbetsuppgifter och med sina kollegor. Arbetet innebar mycket kundkontakt via telefon, vilket upplevdes som stimulerande och roligt. C hade även möjlighet att arbeta hemifrån med administrativa arbetsuppgifter, vilket upplevdes som en fördel. C åt ofta middag hemma hos sina föräldrar efter arbetet. En gång i veckan hjälpte föräldrarna till med att tvätta och städa. C berättade att det var mycket rutin i vardagen men att det ändå fanns utrymme för spontana aktiviteter, berättade även att rörelsehindret inte hindrade spontaniteten.

Individ C hade ett omfattande engagemang i en förening, vilket tog upp mycket tid i vardagen som i sin tur krävde mycket arbete. Övrig tid brukade C vara med sina vänner de gick på bio, teater och musikal och ibland var de ute tillsammans och åt på restaurang, vilket C tyckte om att göra. De brukade också bara vara ute och köra med bilen. När de träffades hemma hos varandra brukade de titta på TV eller bara sitta och prata och umgås. På helgerna var C hemma hos sina föräldrar eller umgicks med vänner. C ägnade sig även mycket åt datorer på fritiden i hemmet. C var på helgen ibland ute på stan och gick i affärer.

C upplevde att det största hindret/bekymret i sin vardag var att handla mat på grund av dålig tillgänglighet. C beskrev att det saknades en bra "korg" att fästa på rullstolen för att ha varorna i, idag måste C ha korgen i knäet och samtidigt fokusera på att köra rullstolen. Ett annat hinder var att varorna var för högt placerade i hyllorna samt att frysdiskarna var för djupa så att C inte kunde nå varorna. C hade framfört detta problem till butikschefen men fått till svar att det inte gick att göra något åt problemet. Ett annat problem var att hantera matkassarna när de skulle transporteras ut till bilen, C fick då "bita" i kassarna för att hålla dem på plats. C gick och la sig mellan klockan tio och halv ett på kvällen

4.1.4 Individ D

Individ D steg upp halv sex på vardagarna och åkte taxi till skolan som körde kvart i sju och det tog cirka en timme till skolan. D brukade gå i skolan till halv fyra om dagarna och gjorde läxorna när D kom hem, om de inte redan hade gjorts i skolan. D beskrev att skolan var okej och trivdes på utbildningsprogrammet. D berättade att D arbetar mycket praktiskt i skolan med film och foto, vilket beskrevs som roligt. D berättade att D tyckte om att styrketräna en gång i veckan i skolan. För att slappna av efter skolan brukade D på eftermiddagarna och kvällarna titta på TV eller använda datorn. D spelade tidigare rullstolsbasket två gånger i veckan, var för tillfället skadad, men planerade att ta upp det intresset igen. D beskrev att basketen var ett stort intresse som D saknade att utföra. D var i övrigt nöjd med sin fritid. D förklarade att D försökte få studiefria helger. På helgen umgicks D mycket med sina vänner, de brukade gå på stan, titta på bio, bara vara hemma hos varandra eller så var de ute på puben och andra uteställen.

Individ D hjälpte till att städa och plocka undan i hemmet när det fanns lust till detta. D berättade att i veckorna gick aktiviteterna på rutin men på helgerna fanns det mer utrymme för spontana aktiviteter. D berättade att det inte fanns någon aktivitet i vardagen som D inte klarade av. D var ibland utomhus med sina vänner om det var fint väder. D trivdes mycket bra på nuvarande bostadsort, D beskrev att D tycker om att det fanns

mycket folk och ett stort utbud av platser att gå till. Det framgick inte i intervjun när D somnade på kvällarna.

4.2 Framtid

4.2.1 Individ A

I framtiden ville A starta ett eget företag, ett assistentbolag. A berättade att A skulle vilja bo på tidigare bostadsort.

4.2.2 Individ B

Individ B beskrev att B inte hade några specifika funderingar eller önskemål angående sin framtid, utan B tar dagen som den kommer och trivdes bra med vardagen som det var just då.

4.2.3 Individ C

Individ C skulle kunna tänka sig bo i en annan lägenhet eller i en villa i framtiden. C berättade att C skulle vilja ha någon att dela livet med samt att bilda familj i framtiden. C hoppades att föräldrarna skulle vara i livet under en lång tid framöver. C beskrev sig vilja ha en bra kontakt med släktingar och kollegor i framtiden, om individ C eventuellt skulle byta arbete. C ville gärna ha en högre befattning på sitt nuvarande arbete. C hoppades att samhället skulle vara mer tillgängligt, exempelvis att kunna komma in i alla affärer, att fler trottoarkanter skulle vara avfasade och att alla bardiskar samt expeditdiskar inte längre skulle vara alldeles för höga.

4.2.4 Individ D

Individ D hade som mål i framtiden att bli helt självständig i skolan, det vill säga att själv kunna planera och passa tider. D berättade att D ville minska assistanshjälpn i skolan

successivt för att sedan bli helt självständig. D beskrev att D ville klara av vara självständig främst för att i framtiden kunna flytta hemifrån. D ville i framtiden studera film och berättade att D vill arbeta med regi och manus, vilket D har tänkt göra på annan ort.

4.3 Önskemål

4.3.1 Individ A

A saknade att åka på rullstolsdans och önskade att det inträffade mer ofta. A skulle även vilja prova på att göra keramik, A berättade om en önskan att kunna arbeta mer med händerna. A berättade också att A skulle vilja träffa sina kompisar mer än vad A gör idag. A har tidigare föreläst om sitt kommunikationshjälpmedel och skulle vilja göra det mer.

4.3.2 Individ B

B beskrev att det inte fanns något eller någon aktivitet i vardagen eller på fritiden som B inte kunde utföra. B berättade att det som B vill göra gör jag på mitt sätt, B förklarade att B gör alltid så gott B kan. B saknade inga aktiviteter i sin vardag, beskrev att sambolivet tar upp mycket tid.

4.3.3 Individ C

C saknade idag ett anpassat gym för att kunna styrketräna och därigenom bli starkare, vilket skulle medförda att individ C skulle kunna utföra längre promenader än idag. Individ C förklarade att C saknar att ta långa promenader när det är fint väder samt att kunna promenera till arbetet.

4.3.4 Individ D

D förklarade att D inte saknade några specifika aktiviteter i sin vardag.

4.4 Aktivitetsbalans

4.4.1 Individ A

A upplevde att tiden verkligen räckte till i vardagen och skulle vilja arbeta mer samt ha en mer regelbunden sömn.

4.4.2 Individ B

B upplevde att det fanns tid till att utföra det som B ville göra i vardagen och det var balans mellan de olika aktiviteterna.

4.4.3 Individ C

C beskrev att dygnet skulle ha haft fler timmar. C ville hinna med mer sömn och beskrev att allt tar ju längre tid på grund av rörelsehindret. C beskrev även att det omfattande engagemanget i föreningen tog mycket tid av fritiden.

4.4.4 Individ D

D beskrev att tiden räckte till allt som D ville göra, upplevde en bra balans mellan vardagens olika aktiviteter.

5. Diskussion

5.1 Metoddiskussion

Författarna utförde två testintervjuer, efter första intervjun upptäckte författarna att de inte fick tillräckligt djupgående svar och då omformulerades några frågor samt några frågor lades till. Ytterligare en testintervju gjordes och författarna var då nöjda med resultatet av intervjun. Under intervjuerna förde båda författarna anteckningar och i direkt anslutning till intervjuerna sammanställdes de. Enligt Ejvegård (1996) är det viktigt att anteckningarna sammanställs så fort som möjligt efter intervjutillfället för att minska eventuell bias. Författarna tyckte att detta var ytterst nödvändigt att sammanställa intervjuerna direkt efter intervjutillfället för att så långt som möjligt kunna ge en sanningsenlig och rättvis återberättelse av respondenternas upplevelser. Författarna tyckte att det var bra att två testintervjuer utfördes för att kontrollera att intervjufrågorna besvarade studiens syfte.

Den målinriktade samplingen passade författarnas metod mycket bra eftersom urvalskriterierna kunde svara mot syftet (DePoy & Gitlin, 1999). Eftersom författarna riktade sig mot en specifik målgrupp passade målinriktade samplingsmetoden utmärkt för att kunna komma i kontakt med just dessa individer.

Författarna valde att inte spela in intervjuerna på band utan istället föra anteckningar. Detta beslut togs på grund av att en av individerna i studien använde ett kommunikationshjälpmedel som stöd samt att en assistent var med för ytterligare förtydligande för författarnas skull. Författarna tyckte att alla intervjuer skulle ske på lika villkor, därför valde författarna att inte spela in på band. Enligt tidigare litteratur fanns det både för och nackdelar med inspelning. Fördelarna med att spela in intervjun på band är många. Författaren kan mer koncentrerat lyssna till vad intervjupersonen säger istället för att ägna sig åt att anteckna. Det är inte lika enkelt att uppfatta det ickeverbala språket när intervjuaren för anteckningar under intervjuens gång. En annan fördel med att banta intervju är att respondentens tonfall kan dokumenteras senare i analysen (Repstad, 1993). En ytterligare fördel med att spela in på band är att respondenten inte distraheras av vilka anteckningar som förs och blir nyfikna varför vissa anteckningar skrivs ner (Krag Jacobsen, 1993). Enligt Carlsson (1991) och Ejvegård (1996) kan det vara hämmande för individen som intervjuas att spela in intervjun på band på grund av vetskapen om att allt

som sägs registreras. Med tanke på att författarna inte valt att banda intervjuerna var författarna noga med att efter varje intervju, fråga om författarna uppfattat respondenten rätt.

Platsen för intervjun kan påverka intervjuresultatet, det var viktigt att välja en plats där man kan samtala ostört (Repstad, 1993). Vissa platser kan utlösa olika sinnestämningar, tankar och minnen (Krag Jacobsen, 1993). Det ska vara en neutral plats och gärna ett ställe där respondenten känner sig hemma. Att intervju respondenten i sin egen bostad medför både en praktisk samt psykologisk vinst. Ofta kan fotografier, böcker samt andra föremål inspirera till samtal (Repstad, 1993). Författarna upplevde att samtliga utvalda platser för intervjutillfällena var lämpliga. Författarna upplevde att intervjupersonerna kände sig trygga och lugna i den välkända miljön och detta tror författarna gav intervjupersonen möjlighet att uttrycka sig fritt, vilket kan ha påverkat resultatet positivt. Författarna ville inte besvära intervjupersonerna utan författarna transporterade sig till de utvalda platserna där intervjun ägde rum. Enligt Krag Jacobsen (1993) är det en fördel att inte utsätta intervjupersonen för extra besvär, exempelvis transportutgifter.

Insamling av information skedde genom en kvalitativ semistrukturerad intervju. Den kvalitativa metoden syftade till att fånga de olika individernas livssituationer. Den kvalitativa metoden ger möjlighet till riklig information om få undersökningsenheter, den är djupgående. Metoden intresserar sig för det unika och kännetecknas av närhet till forskningsobjektet (Mage-Holme & Krohn- Solvang, 1991). Författarna anser att den valda metoden gav tillräckligt med djup och gav möjlighet till att förstå och ta del av individens egen upplevelse. Författarna upplevde att närheten i en intervjusituation gav författarna ytterligare förståelse för individens vardag, istället för den distans och objektivitet en enkät hade givit. En fördel med att använda en kvalitativ metod var närheten till det och de som undersöks, vilket medför att information blir tillförlitlig (Mage-Holme & Krohn- Solvang, 1991). Författarna upplevde att den valda metoden var mycket givande på grund av att intervjun gav möjlighet till en djupare förståelse hur det verkligen var att sitta i rullstol. Författarna upplevde det positivt att den kvalitativa metoden gav erfarenhet i att möta individer med ett fysiskt funktionshinder/rörelsehinder.

Enligt Mage-Holme & Krohn- Solvang (1991) gav den kvalitativa metoden en närhet till intervjupersonen som gav en mer giltig information än vad en enkät hade kunnat ge. Detta på grund av att författarna kunde styra in intervjupersonerna om de råkade lämna det aktuella ämnet. Bell (1995) beskriver att en begränsning med den kvalitativa metoden var att den är tidskrävande och det resulterade i att få individer hade hunnit intervjuas, vilket minskade generaliserbarheten. Författarna önskade att de haft möjlighet till att genomföra fler intervjuer med på grund av tidsbrist fanns inte denna möjlighet. Författarna tycker att det hade varit värdefullt att utföra fler intervjuer för att kunna generalisera resultatet.

Kvalitativa studier strävar efter att beskriva och förklara individens subjektiva upplevelse av sin värld. Subjektiviteten innebar att ingen tolkning var den andra lik, vilket medförde att det inte fanns några fasta referensramar som författaren kunde utgå ifrån. Detta medförde att exakt samma resultat inte kunde eller behövde upprepas hos de olika individer, vilket medförde att en traditionell reliabilitet inte kunde uppnås (Merriam, 1994).

5.2 Resultatdiskussion

Resultatet visade att samtliga individer i studien upplevde aktivitetsbalans. Enligt Law et al. (2002) innebär aktivitetsbalans en subjektiv upplevelse av hur tiden mellan olika aktiviteter disponeras samt vilka aktiviteter som individen utför, vilket bidrar till välbefinnande. Trots upplevd aktivitetsbalans beskrev en deltagare att arbetet tog mycket tid i vardagen samt att funktionshindret ibland tidsmässigt påverkade vissa situationer och aktiviteter, allt tar längre tid. Tre av fyra individer upplevde att tiden räckte till de aktiviteter de ville utföra.

Två av individerna i studien beskrev att de träffade vänner mycket på sin fritid och att de utförde diverse olika aktiviteter tillsammans. En av individerna uttryckte en önskan om

att träffa vänner oftare än vad som görs idag. Individen beskrev att de inte träffas på grund av att det geografiska avståndet var för stort. Som författarna tidigare beskrivit i bakgrunden kan en social isolering bero på en otillgänglighet i den fysiska miljön och av allmänna kommunikationsmedel. Författarna tror att denna isolering från att träffa vännerna stämmer överens med ovanstående påstående. Den fjärde individen umgicks ibland med sina vänner och var nöjd med det.

Samtliga individer ägnade sig ofta åt så kallade ensamaktiviteter, det vill säga allt ifrån TV, dator och broderi. Författarna tror inte att dessa ensamaktiviteter enbart berodde på själva funktionshindret utan ensamaktiviteter utförs generellt av alla individer inom det aktuella åldersspannet, förutom de som är föräldrar.

Samtliga individer var nöjda med de fritidsaktiviteter de utförde idag men tre individer önskade att de hade haft fler specifika fritidsaktiviteter. Två av individerna hade planerat att starta upp med dessa önskade fritidsaktiviteter medan för den tredje individen var den önskade aktiviteten omöjligt att genomföra på grund av otillgängligheten i den fysiska miljön. Ett av de hindren som författarna beskriver i bakgrunden angående deltagande i fritidsaktiviteter, var att fritidsaktiviteten kanske krävde att en annan individ måste ställa upp för att aktiviteten ska kunna utföras. En av individerna kunde inte i dagsläget utföra en specifik fritidsaktivitet på grund av brist på dubbelbemanning av assistenter. Författarna beskriver i bakgrunden att inte aktivt kunna delta och välja vilka fritidsaktiviteter som man vill utföra påverkar hälsan samt att det leder till ett missnöje i vardagen. Enligt King (1996) visar tidigare forskning på att ungdomar med ett fysiskt handikapp löper en stor risk att bli socialt isolerade, vilket kan bero på ett smalt utbud av fritidsaktiviteter. Författarna tycker det är beklagligt att yttre faktorer ska hindra en individ att utföra den fritidsaktivitet som önskas när kanske utbudet av fritidsaktiviteter redan är begränsat.

Som författarna beskrev i bakgrunden är arbete viktigt för alla individers livskvalitet och delaktighet i samhället. Arbetet är inte bara en försörjningskälla utan det ger också möjlighet till sociala relationer och ger möjlighet till utveckling av individen. Att ha ett

arbete ger individen en möjlighet att uppleva tillfredsställelse, egenvärde och känna sig behövd. Tre av individerna i studien arbetade och en individ studerade. Samtliga individer som arbetade trivdes bra på sina arbetsplatser men en var missnöjd med sina arbetsuppgifter, men det skulle ske en förändring. En av individerna uttryckte att arbetet var viktigt på grund av den sociala gemenskapen samt känslan att utföra något viktigt. En av individerna uttryckte att arbetsuppgifterna var stimulerande samt att kontakten med kollegorna var en viktig del av arbetet. Innan intervjuerna genomfördes hade författarna en hypotes angående att individerna författarna skulle möta inte hade så stimulerande och varierande arbetsuppgifter. Författarna blev därför positivt överraskade av att individerna i studien överlag trivdes på sitt arbete samt med sina arbetsuppgifter. Eftersom arbetet är en viktig del i vardagen och ger individen möjlighet att utvecklas och att vara delaktig i samhället. Författarna tror att detta inte är en generell bild av verkligheten utan det finns säkerligen individer i samma situation som inte är nöjda och tillfredsställda med sitt arbete.

Två av individerna i studien beskrev att den fysiska miljön var ett hinder i vardagen. Författarna tycker att det är beklagligt att den fysiska miljön ska försvåra ett självständigt liv, det är snart trots allt år 2010, det år då Sverige ska vara tillgängligt för alla (Prop.1999/2000:79). Som blivande arbetsterapeuter ser författarna här ett stort framtida arbetsområde som måste åtgärdas för att främja självständighet och delaktighet i samhället. Eftersom det snart är år 2010 och mycket i vårt samhälle idag fortfarande inte är tillgängligt för alla. Vi anser att detta är ett arbetsområde där författarnas blivande kompetens är en förutsättning för att tillgänglighet ska uppnås.

Författarna beskrev i bakgrunden att unga vuxna med ett fysiskt funktionshinder oroar sig mycket för hur deras framtid ska bli angående utbildning och framtida yrke. Tre av fyra individer beskrev vad de hade för planer inför framtiden. Vi tyckte att det var imponerande, roligt och intressant att verkligheten och litteraturen inte helt stämmer överens, vilket framkom i denna studie. Vårt resultat i studien visade att unga vuxna som är rullstolsburna har en välfungerande vardag och med värdefulla fritidsaktiviteter samt en tro på framtiden. Detta resultat tycker vi är intressant men tror att det fortfarande finns

områden som ytterligare kan förbättras och underlättas för dessa individer. Eftersom fritidsaktiviteter är viktiga för individen att utföra i vardagen, anser vi att detta område kan vara möjligt att utveckla i framtiden. Till exempel att rullstolsdans ska finnas att tillgå oftare eftersom idag finns det ett smalt utbud.

Författarna upplevde vid något tillfälle en viss distans till den deltagande. Vi har reflekterat kring den upplevda distansen och tror att det kan bero på en fördragsamhet av verkligheten, det vill säga att författarna tror att beskrivning av vardagsaktiviteterna inte utfördes utan några svårigheter, som det beskrevs vid intervjutillfället. Vi har ytterligare reflekterat över att detta och tror kanske att individen beskrev sin vardag som den önskade skulle vara. Vi upplevde att det fanns olika nivåer av djuphet i intervjuerna och detta kan ha påverkat resultatet. Detta tror vi beror på en rad olika faktorer såsom ålderskillnad det vill säga vart i livet man befinner sig, förmåga till att reflektera över sin egen situation samt personlighet, det vill säga att vissa individer var mer eller mindre detaljrika i sin beskrivning av sin vardag. Författarnas syfte med studien var att fånga samt beskriva individernas upplevelser av vardagsaktiviteter och författarna accepterade därmed individernas integritet. Författarna har funderat kring att de intervjuade kände sig trängda i intervjusituationen och på grund av detta hämmades de att berätta om sin totala livssituation. Trots detta upplevde författarna ändå att författarna till en största del fick en god bild av individens vardag.

Slutligen skulle författarna ha velat utföra studien på ett fler antal individer för att kunna skapa sig en bredare samt ytterligare förståelse för hur vardagsaktiviteterna upplevs när man är ung och rullstolsburen.

Referenslista

Backman, C-L. (2004). Occupational balance: Exploring the relationships among daily occupations and their influence on well-being. *Revue Canadienne Dérgothérapie*, 4. 202-208.

Bell, J. (1995). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Brusén, P. & Hydén, L-C. (red). (2000). *Ett liv som andra*. Lund: Studentlitteratur.

Carlsson, B. (1991). *Kvalitativa forskningsmetoder, för medicin och beteendevetenskap*. Falköping: Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Christiansen, C- H. (1996). *Occupational Science, The Evolving Discipline*. Philadelphia: F.A. Davis Company.

De Poy, E., & Gitlin, L.N. (1999). *Forskning – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Ejvegård, R. (1996). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, A. (2006). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Engström, B. (2002). *Ergonomi, sittande & rullstolar*. Tyskland: Medio Druck & Logistik GmbH.

Fänge, A., & Iwarsson, S. (2003). Accessibility and usability in housing. Construct validity and implications for research and practice. *Disability and Rehabilitation*, 25, 1316-1325.

Hallum, A. (1995). Disability and the transition to adulthood: Issues for the disabled child, the family, and the pediatrician. *Current Problems in Pediatrics*, January, 12-50.

Healy, H. & Rigby, P. (1999). Promoting independence for teens and young adults with physical disabilities. *Can J Occup Ther*, 66, 240-249.

Iwarsson, S., & Ståhl, A. (2003). Accessibility, usability and universal design – positioning and definition of concepts describing person – environment relationships. *Disability and Rehabilitation*, 25 (2), 57-66.

Jacobs, K. (Eds.). (1995). *Occupational therapy for physical dysfunction* (4th ed.). Baltimore: Williams & Wilkins.

Jongbloed, L & Ernest-Conibear, M. (Eds.). (1995). *Occupational therapy for physical dysfunction* (4th ed.). Baltimore: Williams & Wilkins.

King, G. & Cathers, T. (1996). What adolescents with disabilities want in life: Implications for service delivery. *Keeping Current*, 96-2, Hamilton, ON: McMaster University, Neurodevelopmental Clinical Research Unit.

Krag Jacobsen, J. (1993) *Intervju, konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Law, M., Polatajko, H., Baptiste, S. & Townsend, E. (Eds.). (2002). *Enabling Occupation: An Occupational Therapy Perspective*. (2nd ed.). Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists.

Letts, L., Rigby, P. & Stewart, D. (2003). *Using Environments to Enable Occupational Performance*. Massachusetts: SLACK Incorporated.
Magne- Holme, I. & Krohn- Solvang, B. (1991). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Merriam, S-B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin. (1995). Höganäs: Bra Böcker.

Reed, K-L. (Eds.). (2005). *Occupational therapy enabling function and well-being*. (3rd ed.), Thorafors, N. J. Slack. Cop.

Repstad, P. (1993) *Närhet och distans, Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sandqvist, G. & Eklund, M. (2007). Daily Occupations- performance, satisfaction and time use, and relations with well-being in woman with limited systemic sclerosis. *Disability and Rehabilitation*, 1-9.

Stevens, S.E., Steele, C.A., Jutai, J.W., Kalinins, I.V., Bortolussi, J.A. & Biggar, W.D. (1996). Adolescents with physical disabilities: Some psychosocial aspects of health. *Journal of Adolescent Health*, 19, 157-164.

Tideman, M. (red). (1996). *Funktionshinder & Handikapp*. Falun: Johansson & Skyttmo Förlag.

Townsend, E. (Eds.). (2002). *Enabling Occupation: An Occupational Therapy Perspective*. (2nd ed.). Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists.

Townsend, E. & Brintell, S. (2002). *Enabling Occupation: An Occupational Therapy Perspective*. (2nd ed.). Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists.

Van Naarden Braun, K., Yeargin-Allsopp, M. & Lollar, D. (2005). Factors associated with leisure activity among young adults with developmental disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 27, 567-583.

Blomquist, U-B. & Hammarskiöld, G. (2005). *Vägar till hjälpmedel och samhällsstöd för personer med ett funktionshinder*. Hämtad 7 april, 2008, Hjälpmedelsinstitutet (HI).
Websajt: <http://www.hi.se/Global/pdf/2005/05358-pdf.pdf>

Klasén McGrath, M. (2007). *Habilitering*. Hämtad 1 april, 2008, från Vårdguiden websajt: <http://www.vardguiden.se/Article.asp?c=3029>

INFORMATIONSBREV

Prop.1999/2000:79. Från patient till medborgare- en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Socialdepartementet. Hämtad 6 maj, 2008, från Regeringskansliet.

Websajt:<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1478>

Region Skåne (2007). *Vår verksamhet*. Hämtad 1 april, 2008, från Region Skåne.

Websajt:<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=69584>.

MEDICINSKA FAKULTETEN

Lunds universitet

Institutionen för hälsa, vård och samhälle

2008-06-27 Bilaga 1

Till Enhetschef

Rullstolsburna unga vuxnas upplevelser av vardagsaktiviteter.

Vi är två studenter på arbetsterapeutprogrammet på Lunds Universitet, som nu under våren 2008 ska skriva vårt examensarbete, 15 hp.

Syftet med denna studie är att beskriva och kartlägga vardagsaktiviteter hos rullstolsburna unga vuxna samt att undersöka vilka aktiviteter som de önskade skulle finnas i deras vardag. Som blivande arbetsterapeuter är det oerhört viktigt att förstå och få mer kunskap om hur det är att vara ung idag och leva med ett funktionshinder.

Författarnas metod är att använda sig av en semistrukturerad intervju. Urvalskriterierna är att de unga vuxna är mellan 20-30 år och att de använder rullstol som förflyttningshjälpmedel. De ska kunna kommunicera på svenska. Vi hoppas på att fyra vill delta.

Vi har tagit kontakt med arbetsterapeut som kommer att agera som mellanhand samt hjälpa till med urval.

Ansökan har skickats till Vårdvetenskapliga etiknämnden (VEN) för rådgivande yttrande och har godkänts, vilket medför att vi har tillstånd att genomföra den planerade studien.

Om Du/ni har några frågor eller vill veta mer, ring eller skriv gärna till oss Malin och Sanna eller till vår handledare Arne Johannisson.

Med vänlig hälsning

Malin Tengvall
Postadress
Tfn 0735023860
malin.tengvall.815@student.lu.se

Sanna Jönsson Lindstedt
Postadress
Tfn 0736269675
sanna.jonsson--lindstedt.926@student.lu.se

Handledare: Arne Johannisson
Lic Med Vet, Universitetsadjunkt
Tfn: 046-222 19 41
Avdelningen för arbetsterapi och
gerontologi, Box 157, S-221 00
Lund
arne.johannisson@med.lu.se

Bilaga

Rullstolsburna unga vuxnas upplevelser av vardagsaktiviteter.

Er anhållan

- Medgives
- Medgives ej

Ort

Datum

Namn

Underskrift

MEDICINSKA FAKULTETEN
Lunds universitet

INFORMATIONSBREV

2008-06-27

Bilaga 2

Institutionen för hälsa, vård och samhälle

Till undersökningsperson

Rullstolsburna unga vuxnas upplevelser av vardagsaktiviteter.

Vi är två studenter som läser på arbetsterapeutprogrammet vid Lunds Universitet. Vi ska nu under våren skriva en uppsats och vi har valt att undersöka och beskriva hur rullstolsburna unga vuxna upplever vardags aktiviteter, samt att undersöka vilka aktiviteter som de unga vuxna önskar skulle finnas i vardagen.

Vi tycker att det är viktigt att undersöka vad rullstolsburna unga vuxnas vardag innehåller. Vi vill undersöka hur rullstolsburna unga vuxnas balans ser ut mellan olika aktiviteter, vad som görs i vardagen. Vi tycker att detta är viktigt att studera, på grund av att tidigare forskning har fastställt att ungdomar utvecklas genom att utföra olika aktiviteter i olika miljöer. Vi vill därför undersöka hur vardagsaktiviteter ser ut hos rullstolsburna unga vuxna.

Som blivande arbetsterapeuter är detta en viktig kunskap att veta hur vardagsaktiviteter ser ut, så vi får djupare kunskap om hur vi kan underlätta vardagen på bästa sätt.

Intervjun beräknas ta cirka 40 minuter och genomförs av Malin och Sanna. Du kan själv välja platst ex i ditt hem, på habiliteringen eller på annat lämpligt ställe.

Deltagandet är helt frivilligt och Du kan avbryta när som helst utan att ange någon orsak. Resultatet av vår studie kommer att redovisas så att Du inte kan identifieras.

Om Du har några frågor eller vill veta mer, ring eller skriv gärna till oss, vår handledare Arne Johannisson.

Med vänlig hälsning

Malin Tengvall och Sanna Jönsson-Lindstedt

Malin Tengvall

Postadress

Tfn 0735023860

malin.tengvall.815@student.lu.se

Sanna Jönsson Lindstedt

Postadress

Tfn 0736269675

sanna.jonsson--lindstedt.926@student.lu.se

Handledare: Arne Johannisson

Lic Med Vet, Universitetsadjunkt

Tfn: 046-222 19 41

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

arne.johannisson@med.lu.se

Bilaga 3

SEMISTRUKTURERAD INTERVJUGUIDE

(med stöd av CMOP)

Ålder:

Kvinna

Man

Kan du beskriva hur en vanlig dag ser ut för dig?

- Förmiddag?
- Eftermiddag?
- Kväll?

Har du bestämda aktiviteter som du utför på bestämda tider och veckodagar?

När stiger du upp på morgonen? Stiger du upp samma tid på helgen?

Vilka aktiviteter utför du på eftermiddag/kväll? Hur ofta utför du dessa aktiviteter?

Vad gör du förutom de specifika ovan aktiviteterna/Vad gör du med resterande tid?

Har du några specifika hushållssysslor som du ansvarar för? Vad gör du/hjälper till med i hemmet?

Finns det några aktiviteter i din vardag som du upplever att du inte klarar av att utföra, som du egentligen skulle vilja kunna?

Är du nöjd med innehållet i din vardag, Är det något som du saknar i din vardag?

Vad brukar du göra på fritiden?

Vilka aktiviteter brukar du utföra på din fritid?

(Vid umgänge med andra) Var träffas dem? Vad gör ni tillsammans?

Beskriv vilka aktiviteter du brukar utföra på en helg?

Är du ofta utomhus? Vilka utomhusaktiviteter utför du?

Hur upplever du när du utför aktiviteter, Vad innebär aktiviteterna för dig?

Är det något på din fritid som skulle vilja göra som du känner att du inte kan?

Vad är det som är hindret?

Upplever du att det är mycket rutin i din vardag? Finns det utrymme för spontana aktiviteter? Vad är det som kan hända då?

Är du generellt nöjd med dina fritidsaktiviteter?

Hur ser en vanlig skoldag/arbetsdag ut?

Var studerar du? Vad arbetar du med?

Hur tar du dig till skola/arbete?

Lägger du ner mycket tid på skolarbete utanför skoltid? Ungefär hur mycket?

Vad betyder arbetet för dig? Hur upplever du det att gå i skolan/arbete

Vad har du för funderingar inför framtiden kring bostad, studier, yrke?

Hur ser du dig själv om tio år?

Upplever du att du har tid till allt det du vill utföra?

Hur upplever du din balans mellan skolarbete, fritid, sömn och saker du måste göra?

(Om upplevelse av obalans) Vad är det du skulle vilja ha mer tid till?

Finns det någonting du skulle vilja tillägga? Finns det något som du utför i din vardag eller tycker är viktigt som vi inte har pratat om?